

Štátny inštitút odborného vzdelávania
Bellova 54/A, 837 63 Bratislava

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu
a športu SR
Sekcia regionálneho školstva
Oddelenie edičnej činnosti

Stromová 1
813 30 Bratislava

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo

Vybavuje/linka

Bratislava

OĎVPZaTUaUP/773/2015

bielkova@siov.sk

29. 05. 2015

Vec:

**Analýza procesu obstarávania vzdelávacích zdrojov
v primárnom a sekundárnom vzdelávaní a identifikácie
možných prekážok ich zverejnenia pod otvorenou licenciou
„Creative Commons uvedenie autora“**

Na základe Vášho listu zo dňa 11. 05. 2015 č. 2015-10309/23166:2-100C Vám v prílohe zasielame analýzu procesu obstarávania vzdelávacích zdrojov v primárnom a sekundárnom vzdelávaní a identifikácie možných prekážok ich zverejnenia pod otvorenou licenciou „Creative Commons uvedenie autora „

S pozdravom

Ing. Ivan Stankovsky, CSc.
riaditeľ ŠIOV

Prílohy: 1

01. 06. 2015

Telefón
02/54 77 67 74/ 77/78

e-mail / internet
sekretariat@siov.sk
www.siov.sk

Analýza procesu obstarávania vzdelávacích zdrojov v primárnom a sekundárnom vzdelávaní a identifikácie možných prekážok ich zverejnenia pod otvorenou licenciou „ Creative Commons uvedenie autora“

Tvorba vzdelávacích zdrojov v primárnom a sekundárnom vzdelávaní tvorí neoddeliteľnú súčasť kurikulárnej politiky. K vzdelávacím zdrojom patria najmä učebnice, ale aj mnohé iné typy materiálov, ktoré sa používajú vo vyučovacom procese, vrátane elektronických (softvér, digitálny obsah na vzdelávacích portáloch...), vzdelávacie kurzy, videá, testy, učebné pomôcky.

V súčasnosti tvorba najrozšírenejších vzdelávacích zdrojov v primárnom a sekundárnom vzdelávaní – učebníc, učebných textov prebieha v zmysle Smernice č. 10/2011, ktorou sa upravuje postup Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVV a Š SR“) a priamo riadených organizácií pri výbere a schvaľovaní učebníc z 15. 2. 2011. Smernica definuje úlohy MŠVV a Š SR, Štátneho pedagogického ústavu (ďalej len „ŠPÚ“), Štátneho inštitútu odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“) v procese výberu a schvaľovania učebníc. Obsahuje postup a pravidlá pri výbere a schvaľovaní učebníc, pracovných zošitov, učebných textov (učebníc) v printovej, digitálnej a inej forme pre materské školy, základné školy, stredné školy, základné umelecké školy, jazykové školy a školské zariadenia v SR.

MŠVV a Š SR obstaráva a zmluvne a finančne zabezpečuje učebnice pre základné a stredné školy. Výber dodávateľa učebníc MŠVV a Š SR uskutočňuje postupmi podľa osobitného predpisu zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Tvorba učebníc sa realizuje podľa plánu MŠVV a Š SR, ktorý býva spravidla na 3 roky, podklady do plánu vypracováva ŠIOV pre odborné predmety a ŠPÚ pre všeobecnovzdelávacie predmety. MŠVV a Š SR ho v prípade potreby aktualizuje. Určujúci je pritom rozpočet MŠVV a Š SR. Plán obsahuje prioritne učebnice povinných predmetov podľa štátneho vzdelávacieho programu (ďalej len „ŠVP“) pre jednotlivé druhy a typy škôl. Vyhlasovateľom verejného obstarávania je MŠVV a Š SR, v súťažných podkladoch určí podrobné vymedzenie predmetu zákazky, lehoty a obsah súťažných návrhov, ktoré spracováva v spolupráci ŠIOV (odborné predmety) a ŠPÚ (všeobecnovzdelávacie predmety). Informáciu zverejňuje vo vestníku Úradu pre verejné obstarávanie. Výberové komisie zriadené podľa osobitného predpisu Zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov posudzujú úroveň jednotlivých návrhov predložených do verejného obstarávania. Výsledkom tohto procesu je výber najvýhodnejšej ponuky z hľadiska kvality a ceny vyhodnotenej podľa vopred stanovených kritérií:

- súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom
- odborná správnosť obsahu učebníc
- didaktické a metodické spracovanie učebnice
- rozvoj osobnosti
- grafická úprava a materiálno-technické údaje
- spoločenská korektnosť
- uplatnenie princípu čítania s porozumením,

a uzatvorenie Zmluvy o budúcej kúpnej zmluve, ktoré uzatvára MŠVV a Š SR s vydavateľmi.

Výberové komisie tvoria v prevažnej väčšine zástupcovia pedagogickej verejnosti, z radov tvorivých učiteľov z praxe (ZŠ, SŠ, VŠ), pracovníci vedeckých a metodických inštitúcií, zamestnávateľskej sféry. Cieľom verejného obstarávania je podporiť vznik konkurenčného prostredia v oblasti autorskej a vydavateľskej tvorby. Predkladateľom návrhov učebníc a dodávateľom učebníc je vydavateľstvo.

Výberová komisia môže odporúčať na schválenie aj hotovú publikáciu, alebo preklad diela z iného jazyka, ak vyhovuje pedagogickým dokumentom predmetu (ŠVP, štandardom).

Rukopis učebnice musí prejsť pred zadaním do tlače schvaľovacím konaním MŠVV a Š SR.

MŠVV a Š SR udelí schvaľovaciu doložku rukopisu učebnice po predložení schvaľovacieho protokolu, ktorý vypracováva pre odborné predmety ŠIOV, pre všeobecnovzdelávacie ŠPÚ, na

kladne kladných recenzných posudkov recenzentov. Recenzenti musia byť zaradení v databáze registra recenzentov evidovaných na Edičnom portáli MŠVV a Š SR.

Po vydaní schvaľovacej doložky MŠVV a Š SR uzatvorí Kúpnu zmluvu na dodanie učebnice s príslušným vydavateľstvom.

Schválenú učebnicu zaradí do národného registra učebníc, zverejneného na Edičnom portáli MŠVV a Š SR.

Základné a stredné školy si objednávajú učebnice z ponuky učebníc uverejnených na web stránkach MŠVV a Š SR – Edičný portál, www.edicnyportal.sk. Následne sú učebnice dodávané školám distribučnou agentúrou XEPAP Zvolen na základe objednávok a v zmysle schváleného edičného a expedičného plánu ministerstva, do výšky schváleného rozpočtu na nákup a distribúciu učebníc.

MŠVV a Š SR poskytne schválené učebnice, učebné texty a pracovné zošity na základe ich objednávky bezplatne v zmysle Ústavy SR, zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 144 ods. 1 písmeno f o bezplatnom zapožičiavaní učebníc a učebných textov na povinné vyučovacie predmety. Ide o učebnice, ktoré majú schvaľovaciu doložku MŠVV a Š SR.

Smernica predstavuje otvorený a dynamický mechanizmus, v ktorom všetci záujemcovia o tvorbu majú rovnaké postavenie. Výber a konkurencia majú za následok vyššiu kvalitu a optimálne ceny.

Čo sa týka hodnotenia učebníc odborných predmetov pre SOŠ používaných v SR, sú na veľmi dobrej úrovni, porovnateľné s vyspelými európskymi štátmi. Plne rešpektujú štátne vzdelávacie programy, didaktické funkcie učebníc, sú vizuálne a esteticky príťažlivé, obsahujú najnovšie poznatky v danej oblasti, rešpektujú normy EÚ, profil absolventa. Aktualizácie, úpravy sú zohľadnené v reedíciách učebníc.

Táto skutočnosť vyplýva z celkovej platnej legislatívy pre tvorbu, vydávanie a schvaľovanie učebníc v SR, ktorého základom je konkurz, resp. verejné obstarávanie. Uvedený systém má svoje začiatky od r. 1992, kedy vznikol dokument „Postup tvorby, vydávania a výroby materiálnych didaktických prostriedkov“ a „Zásad konkurzov“, a jeho filozofia tvorí základ až po súčasnosť.

Medzi pozitívne stránky uvedeného systému tvorby učebníc patria :

- optimálne ceny
- centrálné riadenie procesu (výberové konanie)
- zverejňovanie registra národných učebníc
- posudzovanie súladu učebníc so ŠVP (prostredníctvom ŠIOV, ŠPÚ)
- centrálné objednávanie učebníc
- zverejnenie a aktualizácia databázy registra recenzentov
- Edičný portál.

Medzi negatívne stránky patrí :

- nedostatok autorov na úzko špecializované tituly učebníc
- nedostatočný časový priestor pre autorov na písanie učebníc
- absencia niektorých odborných učebníc na SOŠ (zoznam zaslaný na MŠVV a Š SR ako výhľadový plán tvorby na r. 2014 – 2016, 102 učebníc)
- absencia voľného predaja učebníc
- nezáujem autorov o písanie učebníc (odrádza ich zdĺhavý byrokratický proces od vypísania VO, písanie rukopisu, schvaľovanie, vydanie)
- nedostatočná ponuka alternatívnych učebníc (v ponuke pre školy v prevažnej miere maximálne jedna učebnica pre každý predmet)
- súčasťou učebníc by malo byť CD (hlavne pri tituloch ako sú Technológie, učebnice pre školy výtvarného zamerania, služby – kaderníctvo, dizajn....) – tvorili by podporný a doplnkový materiál, prostredníctvom ktorého by žiaci na základe vizuálneho spracovania lepšie pochopili učebnú látku a jej aplikáciu na prax
- nedostatok finančných prostriedkov na tvorbu učebníc, učebných zdrojov.

Z uvedených skutočností vyplýva potreba:

- prehodnotiť súčasný systém postupu tvorby, vydávania a schvaľovania učebníc za

roblematika súvisí s autorským právom, ktorý tento termín nepozná a ktorý je v súčasnosti v procese riešenia, ako aj s verejným obstarávaním.

Podľa návrhu autorského zákona autor má právo rozhodnúť o spôsobe zverejnenia diela. Má právo použiť svoje dielo v pôvodnej, spracovanej alebo inak zmenenej podobe, vrátane práva rozhodnúť o spojení svojho diela s iným dielom, zaradení svojho diela do databázy a o spracovaní, preklade, alebo adaptácii svojho diela a má právo udeliť súhlas na použitie diela.

Forma licencie „Creative Commons uvedenie autora“ umožňuje distribúciu licencovaného diela, jeho adaptovanie, vrátane publikovania a to pre akýkoľvek účel komerčný aj nekomerčný. Vzniká kombináciou niekoľkých základných vlastností, ktoré popisujú, aké práva si chce držiteľ autorských práv podržať a akých sa chce vzdať.

Vzhľadom na to, že MŠVV a Š SR uzatvára kúpne zmluvy s príslušným vydavateľstvom, všetky súvisiace právne vzťahy sú realizované v zmysle autorského práva.

Ústava Slovenskej republiky v článku 42 garantuje bezplatné primárne a sekundárne vzdelávanie. Vznik vzdelávacích materiálov vo verejných inštitúciách je vo väčšej miere financovaný z verejných zdrojov, a práve preto by mali byť spätne dostupné verejnosti.

Nakoľko sa problematika zabezpečenia vzdelávacích zdrojov pod licenciou „Creative Commons uvedenie autora“ dotýka hlavne otázok autorského práva a verejného obstarávania, je potrebné legislatívne a právne uskutočniť súčinnosť MŠVVaŠ SR a Ministerstvom kultúry SR (autorský zákon) R a Úradom pre verejné obstarávanie.

Možné prekážky pri realizácii tejto licencie môžu súvisieť práve s autorskými právami, nesúhlasom autora o zverejnenie svojho diela, jeho šírenie, preklad, remix, redistribúciu, atď.

Licencie Creative Commons vznikajú kombináciou štyroch základných vlastností, ktoré popisujú aké práva si chce držiteľ autorských práv ponechať a akých sa vzdáva.

Po vyriešení legislatívno – právnych úprav možno konštatovať, že otvorenie vzdelávacích zdrojov širokej verejnosti v zmysle licencie „Creative Commons uvedenie autora“ povedú nielen k ekonomickej efektívnosti, ktorá je dôležitým argumentom, ale predovšetkým k novej kvalite vzdelávania pre 21. storočie.

Vypracovala: PhDr. Silvia Bielková

Oddelenie ĎVPZ,
tvorby učebníc a učebných pomôcok

Bratislava 29.mája 2015